

SLOVENSKI

Poročevalec

Izdaja in tiska časopisno-založniško podjetje Slov. poročevalec... Direktor: Rudi Jančina... Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5...

Mates pri Dullesu

WASHINGTON, 12. dec. — (Tanjug). Ameriški minister za zunanje zadeve Dulles je danes sprejel jugoslovanskega veleposlanika Lea Matesa. Za sprejem je prosil veleposlanik Mates.

Diplomatska kronika

BEograd, 12. dec. Jugopres je zvečer, da bo v Beogradu v kratkem odprt indonezijsko poslanstvo. Kot se je zvedelo, je še določen indonezijski odpravnik poslov, ki bo v kratkem prišel v Jugoslavijo. Jugoslovansko poslanstvo v Džakarti je bilo odprto februarja letos.

BEograd, 12. dec. Šef stalne jugoslovanske delegacije pri Organizaciji evropskega gospodarskega sodelovanja v Parizu, veleposlanik Stanislav Kopčok je prišel 12. decembra v Beograd. Za časa bivanja v Jugoslaviji bo imel običajna posvetovanja. Stanislav Kopčok je šef stalne delegacije pri Organizaciji za evropsko gospodarsko sodelovanje od avgusta letos.

BEograd, 12. dec. Zahodnonemški veleposlanik v Jugoslaviji dr. Karl Pfeifferer se je 12. decembra vrnil na svoje mesto v Beograd. Veleposlanik Pfeifferer je dne prišel v Bonn konferenciji šefov diplomatskih predstavstev Zvezne republike Nemčije v inozemstvu.

PROCES V VIDMU

KOMANDANT LIZZARO PRIZNJE

Trst, 12. dec. Danes ob 9. dopoldne se je v Vidmu nadaljevala razprava pred skupnim parlamentom, katere obtožbo, da so aprila 1945 na svojo roko umorili nekaj fašistov v Pordenonu. Na razpravi je nastopil kot razbremenjena priča Mario Lizzaro, ki je bil med vojno komandant skupine partizanskih divizij »Garibaldi«. Izpovedal je, da je bila smrtna obsodba fašistov izvršena po nalogu partizanskega vodstva in v času, ko so bile borbe med partizanskimi enotami in nemško vojsko na področju Pordenona in v okolici južno od Tilmenta. Glede na to je priča Lizzaro pojas-

nil, da je šlo za dejanje, ki ne more biti predmet sodne razprave in sicer za to, ker je bilo izvršeno med vojno, nato pa, ker je šlo za izpolnitev ukaza partizanskega vodstva, ne pa za osebno obračunavanje. Kakor kaže, bodo jutri nastopili odvetniki tožeče stranke, med katerimi je tudi Pietro Pisenti, ki je bil pravosodni minister Mussolinijeve vlade proti koncu vojne. V četrtek pa bo nastopila obramba, pri kateri bo sodeloval tudi odvetnik Gianquinto, bivši župan v Benetkah. Pričakujejo, da bo sodba razglášena v četrtek zvečer.

M. K.

SENCA NAD ZAHODNOEVROPSKO ENOTNOSTJO

Brentano-Pinay o Posarju

PARIZ, 12. dec. (Tanjug). Danes so se v Parizu začeli francosko-nemški razgovori o Posarju. Francoski minister za zunanje zadeve Pinay in zahodnonemški minister von Brentano sta se srešla v Quai d'Orsay na večer pred sestankom zahodnoevropske zveze, na kateri bodo morali potrditi izid sarskega referenduma.

Predvalstvo Posarja je pred mesecem s dvetretjinsko večino oddiknilo evropski statut in s tem to vprašanje ponovno postavilo v ospredje francosko-nemških odnosov. Medtem ko menijo na nemški strani, da so padle ovire za priključitev Posarja k Nemčiji, v francoski prestolnici vtrajno branijo stališče, da posarskega vprašanja v nobenem primeru ni mogoče spraviti s sveta brez udeležbe in privoljenja Francije.

Politični opazovalci menijo, da razgovori ne bodo prinesli vidnih sadov. Pripravili bodo samo nekatera tehnična vprašanja, da bi se takoj po francoskih volitvah lahko začeli novi neposredni razgovori o prihodnosti Posarja.

Pred odhodom v Pariz, kjer se bo udeležil tudi sestanka sveta ministrov evropskega sven-

NOVI NEMŠKI PREDLOGI ZA SPORAZUM O NAŠIH TERJATVAH

BEograd, 12. dec. Pristojni funkcionarji državnega sekretariata za zunanje zadeve so začeli proučevati nove predloge zahodnonemške vlade za zadovolitev jugoslovanskih terjatev. Te pisarne predloge zahodnonemške vlade je prinesel jugo-

slovanski veleposlanik v Bonnu dr. Mladen Iveković, ki je prispel pred dvema dnevi v Beograd. Po daljši prekinjeni pogovornosti med Nemčijo in Jugoslavijo je zahodnonemška vlada, kakor je znano, na eni svojih zadnjih sej proučila najnovejši položaj glede jugoslovanskih terjatev in sestavila nove predloge, ki jih je po veleposlaniku Ivekoviću izročila jugoslovanski vladi.

Buraimi - Bahrein - Oman

New Delhi, 12. dec. (Tanjug). Saudski kralj je dal časopisu »Hindustan Times« izjavo, v smislu katere bo storil vse za mirno rešitev spora z Britanijo glede zelenice Buraimi. Navdušenje med ljudstvom Saudske Arabije za osvoboditev oaze pa je tolikšno, da ga bo težko obdržati. Kralj Saud je obsodil bagdadski pakt kot orodje, ki ni v korist miru, in izrazil prepričanje, da je iraški narod proti paktu. V indijskih političnih krogih so sprejeli Saudovo izjavo, ki pomeni močno oporo indijskemu stališču do dogodkov na Srednjem vzhodu, z velikim zadovoljstvom.

Sekretarji Arabske lige je sporočili, da je dobil obvestilo Imama Galeba, upravitelja emirate Oman, da so Britanci zahtevali izročitev tega ozemlja, ali pa ga bodo zasedli s silo. Imam Galeb je izročitev odklonil in sporočil, da bo z vsemi sredstvi branil ozemlje. V Arabski ligi se je tudi zvedelo, da so Britanci pripeljali čete iz Libije, da bi ukrotile neposlušne Arabce v emiratu Bahreinu. Le-ti so se bili uprli in ranili nekaj britanskih častnikov.

Elektrogospodarska skupnost Slovenije

Poročilo o stanju dotoka na rekah in indeks proizvodnje za 11. december 1955: Srednji dnevni dotok v kubnih metrih na sekundor: Drava - Dravograd 131 (danj. 625), Sava - Medve 10,7 (danj. 42,5), Sava - Medve 35,3 (danj. 42,5), Soča - Doblar 49,1 (danj. 46,7). Indeks proizvodnje v primerjavi z 1954. letom - 160.

VREME

Napoved za torek: Pretežno oblačno vreme, temperatura ponovi do -4. poldnev, okoli 0 stopinj C. Na Primorskem do 8 stopinj C. Burja na Primorskem bo postopno ponehala.

SEVERNO-ATLANTSKA SKUPNOST

V začaranem krogu nesloge

Danes se začenja teden sestankov svetov in odborov zahodnih držav — Trenja med zahodnimi državami, posebej med Francijo in Nemčijo, bodo dala atlantski skupnosti precej opravka

Paris, 12. dec. (Tanjug). Ministri za zunanje zadeve vodilnih zahodnih držav se bodo jutri zbrali v Parizu, da bodo določili skupno podlago za politiko Zahoda v okviru severnoatlantskega skupnosti. Razgovori se bodo začeli v soboto s tridnevni sestankom sveta Atlantskega pakta. Medtem se bodo zbrali svet ministrov zahodnoevropske unije ter vojaški in politični odbori Atlantskega pakta in zahodnoevropske zveze.

Na dnevnem redu teh sestankov so problemi, ki zadevajo predvsem odnose med zahodnoevropskimi državami. Odbor ministrov evropskega sveta pa bo moral izdelati skupno podlago za zveze med Vzhodom in Zahodom. Notranji problemi, ki razdvajajo zahodne države, pa dajo že sedaj misliti, da so tu tudi precejšnje ovire. Predvsem gre za protislovje med Francijo in Nemčijo glede Posarja, ki so se spričo francoskega odpora proti hitremu tempu nemškega oboževanja še povečala.

Odbor ministrov zahodnoevropske unije bo moral zategadelj odločiti, če je sestava »kadrovskih« divizij v Zahodni Nemčiji, katerih efektive je mo-

goče hitro povečati, kršitev pariških sporazumov, po katerih se sme ta partner v atlantski skupnosti le polagoma oboževati. Francoski predstavniki pravijo, da so že dobili nekaj jamstev glede obsega nemških kopenskih sil, da pa so nemški načrti o mornarici še vedno ostra kršitev duha in črke pariških sporazumov. Odbor ministrov bo moral pregledati poročilo volilne komisije iz Posarja in njeno priporočilo, naj prizna izid referenduma. Sklep v tem smislu bi obrnil sarski problem na tir neposrednih francosko-nemških razgovorov, ki pa so vsaj sedaj spričo predvidljivih priprav v Franciji nemogoči.

Svet Atlantskega pakta pa čakajo tudi večje naloge. Navzlic čedalje jasnejšim težnjam po spremembi ustroja te vojaške zveze, v kar silijo nove razmere v mednarodnih odnosih, zlasti po ženevski konferenci, bistvenih sprememb namreč ni mogoče pričakovati pred ameriški predsedniški volitvami konec prihodnjega leta nisi pred ureditvijo anglo-ameriških nasprotij glede skupnega zahodnega nadzorstva nad uporabo atomskega orožja. Mnoge zahodnoevropske države, posebno pa Velika Britanija, se glede na to, da zadeva ni rešena, ukvarjajo s mislijo, da bi umaknile svoje atlantske čete in orožje v okvir svojih državnih meja. V ta začarani krog razdvojenosti sodi tudi nemška oboževitev, v kateri vidijo nekateri evropske države povod

za morebitni umik svojih čet, druge skupne, kot n. pr. Francija, pa prav zaradi tega vzrok več za nadaljnjo ameriško in britansko navzočnost v oporiščih Atlantskega pakta. Zelo važna bodo tudi zasebna srečanja, ki jih bodo imeli ministri za zunanje zadeve, finančne in obrambo držav članic vseh teh zahodnih zvez med enotedenskim bivanjem v Parizu. Ze sedaj je znano, da bo belgijski minister Spaak med razgovori skušal dobiti sredstva za ustanovitev evropske agencije za atomsko energijo, kanadskemu predstavniku pa pripisujejo pobudo za oblikovanje

Imenovanje v NATO Paris, 12. dec. (Reuter). Vrhovni poveljnik sil severnoatlantskega pakta v Evropi general Gruenther je imenoval ameriškega viceadmirala Cata Gloverja za namestnika poveljnika zavezniških sil v Sredozemlju. Glover bo prevzel položaj prihodni mesec. Poveljstvo zavezniških sil za Sredozemlje je na Malti.

novi zahodne politike o Nemčiji in njeni združitvi. Končno je napovedano tudi srečanje treh zahodnih ministrov Dullesa, Macmillana in Pinaya, na katerem naj bi ameriški in britanski predstavniki, kakor domnevajo pariški listi, objubil vodji Quai d'Orsay, da o mednarodnih stvareh ne bodo razpravljali za hrbot Francije.

Odgovor iz Karačija

Karači, 12. dec. (AP). Predsednik pakistanske vlade Choudry Mohamed Ali je srdito napadel predsednika Bulganina in prvega sekretarja CK KP Hruščeva zaradi govora, ki ga je imel Hruščev v soboto v Kašmiru. Dejal je, da so govori sovjetskih voditeljev »presenetili vse, ki ljubijo svobodo in so vdani pravici do samoodločbe narodov«. Poudaril je, da sta sovjetska voditelja s svojimi govori pokazala, da se nagibata k temu, da bi »iz Kašmira napravila igračko v zelo nevarni igri, ki ne bi samo poškodala spor med Indijo in Pakistanom, pač pa povečala tudi napetost v svetu«.

S SEJE ZVEZNE KOMISIJE O REFORMI ŠOLSTVA

Kakšna naj bo nova šola?

V razpravi je podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković poudaril, da se ni dokončne enotnosti o uvedbi obvezne osemletne šole

Beograd, 12. dec. Dopoldne se je v Beogradu pod predsedstvom dr. Miloša Zanka začela razširjena seja zvezne komisije za reformo šolstva, ki ji prisostvujejo tudi nekateri člani odbora za prosveto zvezne ljudske skupščine, sekretarji republiških svetov za prosveto in direktorji republiških zavodov za napredek šolstva. Namen sestanka je, da bi udeleženci razpravljali o dosedanjih predlogih za reformo našega šolskega sistema in da bi potem o novih stališčih glede teh predlogov seznanili našo javnost, predvsem pa pristojne činitele, da se o njih izjavijo.

Ko je začel današnji sestanek je predsednik zvezne komisije za reformo šolstva dr. Miloš Zanko poudaril, da je bilo vse dosedanje delo komisije (kakor tudi njenih podkomisij in strokovnjakov) usmerjeno k osvajanju načelnih stališč o raznih zadevah reforme našega šolstva in oblikovanju določene pojmovanja, kakšne naj bodo posamezne vrste naših šol, s tem pa tudi šolskega pouka v celoti. Doslej so izdelali predloge za reformo vseh naših šol, razen strokovnih, glede katerih nekatere zadeve še niso dokončno razčiščene. Na današnjem sestanku naj bi udeleženci poleg razprav o predlogih podali tudi svoje predloge za ureditev posameznih problemov.

Dr. Zanko je predlagal naslednji dnevni red posvetovanja, ki je bil soglasno sprejet: razprava o temeljnih načelnih reforme obveznega šolstva, razprava o temeljnih načelnih organizacije srednjih šol, razprava o temeljnih načelnih organizacije sistema šolstva, razprava o temeljnih načelnih organizacije šolanja učnega oseba, poročilo podkomisij o dosedanjem in nadaljnem delu ter ustanovitve dveh podkomisij — za probleme predšolske vzgoje in za vprašanja izobrazbe odraslih.

Kot predsednik podkomisije za reformo obveznega šolstva je dr. Zanko nato obširno razložil temeljna načela za reformo obveznih šol, ki jih je podkomisija sprejela. Podkomisija je o teh načelnih izdelala svoj elaborat. Iz njegovega izjavljaj povzema naj je najvažnejše misli: Uvede naj se enotno, obvezno osemletno šolanje v vsej Jugoslaviji, ki bo dalo mladini tako znanje, da bo sposobna vključiti se v prizadevanja naše socialistične skupnosti in svoje znanje se naprej izpopolnjevat. Dosedanje osemletno šolanje, — je dejal dr. Zanko, — ni osemletno šolanje, temveč osemletno sedenje v šoli. Navedel je primer osemletnih šol v Sloveniji, kjer je šolstvo najbolj razvito in kjer se je v šolskem letu 1950-51 vpisalo v peti razred osemletnih šol (I. razred gimnazije) nad 27 tisoč otrok, izmed katerih pa se je v osmi razred vpisalo v šolskem letu 1953-54 samo nekaj nad 7000 otrok. To ne pomeni, da učenci, ki so odpadli oziroma zaostali, niso bili sposobni napredovati v višji razred, temveč, da sistem naših osemletnih šol ne ustreza potrebam. Višji razredi osemletnih šol so prilagojeni učnemu načrtu nižjih gimnazij, medtem ko mora biti šolanje v osemletnih šolah enako za vse učence ne glede na to, ali bodo kasneje šli v višje gimnazije ali pa v razne strokovne šole. Ni namen obveznega šolstva, — je naglasil dr. Zanko, — da izdaja izpričevala, temveč da se bo lahko znašla v življenju. Osemletne šole morajo biti temelj celotnega šolskega sistema. Vsa naša mlada generacija mora imeti enako vzgojo ne glede na to, ali živi na vasi ali v mestu. Osemletno šolo je treba postaviti tako, kakor ustreza pogojem v naših najnaprednejših krajih. V mnogih krajih brčkone ne bo mogoče takoj uresničiti osemlet, pač pa bo to cilj, h kateremu bodo ti kraji stremeli.

V razpravi je nato govoril tudi podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković, ki je med drugim dejal:

V etiopskih gorah

Adis Ababa, 12. decembra. Predsednik republike Tito je kosil danes v Dobju. Sinoči je prenočil v posebej priležnem avtomobilu v Milu. Ta 10-tonski avtomobil ima jedilnico, spalnico, salon, kopalnico in kuhinjo ter napeljan vodovod in elektriko. Med krajšim oddihom je bil predsednik Tito tudi na lovu na noje.

Za sprejem predsednika republike Josipa Broza Tita so v prestolnici Etiopije obsežne priprave. V mestu postavljajo slavoloke, okrašene z grbi FLRJ, slikami maršala Tita in jugoslovanskimi zastavami.

Kolona avtomobilov predsednika republike in ostalih jugoslovanskih gostov, ki potujejo v Adis Ababo, kamor bodo prišli v sredo zjutraj, vozi sedaj po pestrih predelih etiopskih planin.

Današnji egiptovski časopis »Al Ahram« je priobčil vest z naslovom »Obisk Tita v Etiopiji in Egiptu«, v kateri piše, da je predsednik Tito stopil na etiopska tla. Casopis poroča o začetku tridnevnega potovanja do Adis Ababe, kjer bodo prišli predsedniku velik sprejem.

Delegacije in obiski

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Član zveznega izvršnega sveta Dobrivoje Radosavljević je danes sprejel srbskega patriarha g. Vikentija in člana sinoda banadskega škofa g. Visariona in budimškega škofa g. Germana, ki so se zveznemu izvršnemu svetu zahvalili za pomoč, ki jo je dal delegaciji srbske pravoslavne cerkve za njen uradni obisk grški pravoslavni cerkvi.

Pri sprejemu je bil navzoč tudi Mitko Dilparić, sekretar komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta.

Trgovinska pogajanja z Albanijo

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Ta mesec se bodo začela pogajanja med gospodarskimi organizacijami Jugoslavije in Albanije za sklenitev sporazuma o blagovni zamenjavi v prihodnjem letu. Dosedanje pogajanja je urejal trgovinski sporazum, sklenjen maja letos. Skupna vrednost zamenjave po tem sporazumu je znašala poldrug milijon dolarjev.

Trgovinska pogajanja z Albanijo

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Član zveznega izvršnega sveta Dobrivoje Radosavljević je danes sprejel srbskega patriarha g. Vikentija in člana sinoda banadskega škofa g. Visariona in budimškega škofa g. Germana, ki so se zveznemu izvršnemu svetu zahvalili za pomoč, ki jo je dal delegaciji srbske pravoslavne cerkve za njen uradni obisk grški pravoslavni cerkvi.

Pri sprejemu je bil navzoč tudi Mitko Dilparić, sekretar komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta.

Trgovinska pogajanja z Albanijo

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Član zveznega izvršnega sveta Dobrivoje Radosavljević je danes sprejel srbskega patriarha g. Vikentija in člana sinoda banadskega škofa g. Visariona in budimškega škofa g. Germana, ki so se zveznemu izvršnemu svetu zahvalili za pomoč, ki jo je dal delegaciji srbske pravoslavne cerkve za njen uradni obisk grški pravoslavni cerkvi.

Pri sprejemu je bil navzoč tudi Mitko Dilparić, sekretar komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta.

Trgovinska pogajanja z Albanijo

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Član zveznega izvršnega sveta Dobrivoje Radosavljević je danes sprejel srbskega patriarha g. Vikentija in člana sinoda banadskega škofa g. Visariona in budimškega škofa g. Germana, ki so se zveznemu izvršnemu svetu zahvalili za pomoč, ki jo je dal delegaciji srbske pravoslavne cerkve za njen uradni obisk grški pravoslavni cerkvi.

Pri sprejemu je bil navzoč tudi Mitko Dilparić, sekretar komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta.

Trgovinska pogajanja z Albanijo

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Član zveznega izvršnega sveta Dobrivoje Radosavljević je danes sprejel srbskega patriarha g. Vikentija in člana sinoda banadskega škofa g. Visariona in budimškega škofa g. Germana, ki so se zveznemu izvršnemu svetu zahvalili za pomoč, ki jo je dal delegaciji srbske pravoslavne cerkve za njen uradni obisk grški pravoslavni cerkvi.

Pri sprejemu je bil navzoč tudi Mitko Dilparić, sekretar komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta.

Trgovinska pogajanja z Albanijo

BEograd, 12. dec. (Tanjug) Član zveznega izvršnega sveta Dobrivoje Radosavljević je danes sprejel srbskega patriarha g. Vikentija in člana sinoda banadskega škofa g. Visariona in budimškega škofa g. Germana, ki so se zveznemu izvršnemu svetu zahvalili za pomoč, ki jo je dal delegaciji srbske pravoslavne cerkve za njen uradni obisk grški pravoslavni cerkvi.

Pri sprejemu je bil navzoč tudi Mitko Dilparić, sekretar komisije za verska vprašanja zveznega izvršnega sveta.

OB ROBU dogodkov

IZRAEL : ARABCI

Novo žarišče spopada

Po bojih na področju Gaze, hud spopad med Izraelci in Sirijci ob Galilejskem jezeru — »Povračilo za stalna izzivanja«

TEL AVIV, 12. dec. (AFP). Enote izraelske vojske so sinoči napadle sirijske položaje severovzhodno od Galilejskega jezera, da bi se maščevale za stalne napade Sirijcev na izraelske ribiške čolne na tem jezeru. Boj je trajal pozno v noč.

Po dogovku je bilo izdano uradno izraelsko sporočilo, v katerem je rečeno, da »nihte ne bo mogli nekažnovano napadati izraelske državljanke. Izraelsko ministristvo za zunanje zadeve sporoča, da so sirijske vojske enote 10. decembra popolnoma brez povišja napadle ribiške čolne na Galilejskem jezeru, ne da bi se ozirale na opozorila komisije za premirje. Sporočilo prav: dalje, da je bil namen izraelskega napada preprečiti nadaljnjo napadalnost

Sirije in zavarovati izraelske državljanke. Izrael je odločen preprečiti vsak nov sirijski napad. V diplomatskih krogih v Jeruzalemu pravijo, da je bil izraelski napad prvo maščevanje sirijskim silam, hkrati pa opozorilo, da ima Sirija vojski pakt z Egiptom in da je bilo pred kratkim ustanovljeno skupno poveljstvo. Zastopnik izraelske vojske je povedal, da je bilo pri včeršnjem napadu na Galilejskem

jezeru ubitih in ujetih 30 Sirijcev. Izraelske enote so porušile utrdbe, s katerimi so sirijske enote napadale ribiške ladje. Na izraelski strani so imeli 4 mrtve in 12 ranjenih. Ranjeni so se mogli umakniti v svoja oporišča.

Zvedelo se je, da komisija za premirje OZN dela anketo o represalijah izraelskih vojskih enot proti sirijskim utrdbam pri Galilejskem jezeru.

Na izraelski strani pravijo, da izraelsko-sirijska komisija, ki je marca in julija letos preiskovala primere, ko so sirijski ribiči zabredli v izraelske teritorialne vode ni imela uspeha.

Britanski Spodnji dom bo imel danes debato o arabsko-izraelskem sporu, najnovejši politiki Sovjetske zveze na Srednjem vzhodu in bagdadskem paktu. Predsednik vlade bo sodeloval v debati in odgovarjal na morebitno kritiko opozicije.

Debato bo začel minister za zunanje zadeve Harold Macmillan, ki bo podal poročilo o sestanku sveta ministrov bagdadškega pakta.

Pogajanja z malajskimi gverilci

KUALA LUMPUR, 12. dec. — (AP). Danes so uradno sporočili, da se bodo jutri v Klian Intanu v severni Malajiji zbrali zastopniki malajske vlade in delegati poveljstva komunistov gverilcev, da se bodo dogovorili glede priprav za razgovore o sklenitvi miru in prenehanju osamljene gverilske vojne.

Predsednik singapurske vlade David Marshall je imel danes prvi sestanek z zastopniki britanskega ministristva za kolonije. Govorili so o pripravah za konferenco, na kateri naj bi Singapur dobil neodvisnost.

ANGLO-EGIPTOVSKI SPORAZUM O SUDANU:

Brez udeležbe prizadetega

Protest sudanske vlade, ki se ne more sprijazniti s trditvijo, da prisotnost Sudana »ne bi bila koristna« — Knox-Helm odstopil

Kartum, 12. dec. (AFP). Sudanska vlada je danes uradno sporočila, da je pri britanski in egiptovski vladi vložila protest, ker Sudana niso povabili na razgovore za pripravo novega anglo-egiptovskega sporazuma o Sudanu. Sudanska vlada izraža začudenje, da še ni dobila uradnega obvestila o tem sporazumu, ki določa pooblastila mednarodne komisije za nadzorstvo nad plebiscitom.

Sporočilo sudanske vlade odkriva, da je hotel biti Sudan vprašan za mnenje, še preden je bil sklenjen omenjeni sporazum med Egiptom in Vel. Britanijo. Egipt je dobil sudanski protest isti dan, ko je bil podpisan sporazum, Velika Britanija pa je obvestila Sudan, da so razgovori v takem stanju, da udeležba Sudana ne bi bila koristna, pravi sudan-

sko sporočilo. V takih okoliščinah si sudanska vlada pridržuje pravico, da naknadno zavzame stališče do pooblastil, ki sta jih dala Egipt in Velika Britanija mednarodni nadzorstveni komisiji, ne da bi bili k temu prijetni Sudani. Zato pričakuje, da mu bodo poslali uradno besedilo sporazuma, da bi mogel zavzeti stališče do tega vprašanja.

Mednarodna nevtralna komisija za nadzorstvo nad plebiscitom v Sudanu bi morala začeti z delom pred Novim letom. V komisiji so po en zastopnik Češkoslovaške, Jugoslavije, Indije, Norveške, Pakistana, Švice in Švedske.

Britansko zunanje ministristvo je danes dopoldne sporočilo, da je britanska vlada sprejela odstop generalnega guvernerja Sudana Knoxa Hel-

V začetku tega meseca je odpotovala na Kitajsko državna delegacija. Vzhodno Nemčije. Delegacija vodi ministrski predsednik Otto Grotewohl. — Na sliki je vzhodno nemška delegacija pred odhodom iz Berlina.

Prebujanje?

Ko je pisal v Francozih, je neki francoski pisatelj dejal, da bi našli v njihovih glavah, če bi jih kirurški odprli, med drugim tudi kopico bivših ministrskih predsednikov. Koga bi radi imeli Francozci za ministrskega predsednika?

Francoski državni inštitut za proučevanje javnega mnenja je v anketi zastavil tole vprašanje: »Francoski, koga bi radi imeli za predsednika vlade po volitvah?« — Bivši ministrski predsednik Mendès-France je dobil največ glasov — 27 odstotkov. Njegov tekmeec v stranki Edgar Faure — pravzaprav ni več tekmeec v stranki, ker so ga že izključili — jih je dobil 10 odstotkov. Sledejo jima po vrsti ministri za zunanje zadeve Antoine Pinay, general De Gaulle, Maurice Thorez, Guy Mollet in drugi. Tako pravi anketa.

Kaj bo na volitvah, ne vemo. Mendès-France primerjajo z Jakobincem in judskim tribunom, ki trka na čustva Francozov in spono osebnosti postavlja v središče gibanja. Faure pa opisujejo kot hladnega, preučljivega, vedno na kompromis pripravljenega politika, ki je v resnici vztrajnejši, kot je videti. Če je boj med tema dvema človekoma, ki sta bila dolgo let v isti stranki, in se po programu skoraj nista razlikovala, res boj, ki ga bodo vodili francoski volivci, je drugo vprašanje. Morda pa meje med levico in desnico, sredino in levo, sredino in desno potekajo v glavah Francozov drugače, pač po vprašanju, ob katerem se biva parlamentarna bitka. Smer vladanja v Franciji je slepa politika z »desno« večino in »desna« politika z »levo« večino.

Naj bo tako ali drugače, voditelja dveh vodilnih političnih koalicij radikalni socialist Mendès-France in neodvisni prvak Antoine Pinay bosta danes otvorila uradni del predvolilne kampanje na množičnih zborovanjih v Parizu. Toda položaj francoskih strank na ten volitvah je silno zapleten zaradi velikega števila vezanih listov po departmajih med 8 glavnimi strankami. Mendès-France je na čelu ene izmed dveh vodilnih skupin, ki pod imenom republikanske levice združuje socialiste v več kot 30 departmajih med 28 glavnimi strankami. Mitterandove pristaje iz demokratske unije in Chaban-Delmasove dogolovce. Na čelu druge velike koalicije sredine in desnice so ministri sedanje vlade: ministrski predsednik Faure, neodvisni Antoine Pinay in ljudski republikanec Teitgen. Samo v 11 departmajih ni prišlo do nikakršnega povezanosti list, medtem ko so se ponekod znašli v volilni zvezi na osnovi 10 vezanih listov celo vodilni predstavniki nasprotnih taborov. Toda dejstvo, da je bilo sklenjenih toliko vezanih listov, bo verjetno vplivalo na delitev glasov, ker ne bo večini departmajev uspelo niti eni vezani listi dobiti absolutno večino in se bodo potemtakem glasov, ker ne bo večini denarnem sistemu, a to je opozicija iz republikanske levice hotela doseči.

V vsej tej zmešnjavi stališče volilnih programov in vezanih listov je nastopil nov, pravej ne-naroden čimtelj: nepričakovano in živahno zanimanje volivcev, če so res v volilnih imenikih. Poleg tistih, ki so šele te dni dobili pravico do glasovanja, se je v volitve zglasovalo v desetih dneh vpisalo tudi na stotine tisoč državljanov, ki so leta in leta sestavljali v Franciji »armado abstinenca«. Ali je morda to znak prebujanja francoskega volivca? Po uradnih podatkih ima zdaj v Franciji volilno pravico približno 27 milijonov ljudi obeh spolov. Pričakujejo, da bo udeležba 2. januarja skoraj stodontna. Če bodo volivci na vprašanje »Francoski, koga bi radi imeli za predsednika vlade?« odgovorili podobno kot v anketi in se odločili za »jakobince« Mendès-France, ali pa osebnosti sploh ne bodo igrali nobene vloge, pač pa drugačni, največkrat krajevni vidiki, bomo videli.

B. Pahor

Tri težke naloge

Generalna skupščina pred zaključkom dela

NEW YORK, 12. dec. (AFP). Generalna skupščina OZN začenja danes zadnji teden svojega desetega zasedanja. Pred koncem mora rešiti še tri važna vprašanja: sprejem novih članov, razorožitve in volitve nestalnega člana Varnostnega sveta.

Najvažnejši izmed le-teh je sprejem novih držav v Organizacijo združenih narodov. Varnostni svet bo v torek povedal svoje mnenje o raznih kandidatih. Najti bo treba tako obliko, ki bo omogočila, da bo Generalna skupščina z dvotretjinsko večino sprejela priporočilo Varnostnega sveta.

O razorožitvi verjetno pred sredo tedna ne bodo glasovali. Zahodne sile so predložile spremembo načrt resolucije, ki upošteva nekatere pripombe Sovjetske zveze in Indije. Glavna sovjetska pripomba velja dejstvo, da zahodne sile v resoluciji niso omenile sporazuma velenih o prvih ukrepih za razorožitve, čeprav se je Sovjetska zveza pridružila predlogom zahodnih sil. Resolucija navaja težave glede nadzorstva nad jedrskim orožjem, kar ovira takojšnje izvajanje razorožitvenega programa, ter zahteva prednost za ukrepe, katerih namen je preprečiti nenadne napade.

Glede izvolitve nestalnega člana Varnostnega sveta ni nikakoli nove vrline, ki bi omogočila rešitev iz mrtvila. Filipini in Jugoslavija sta še vedno kandidata za to mesto. Pred koncem leta pa bodo vsekakor morali najti nekako rešitev, ker Varnostni svet stvor v letu 1956 ne bi bil mogel delovati, če v njem ne bi bilo zastopanih 11 držav, ki ga sestavljajo.

Nekaj dni pozneje sem omenil ta dogodek g. Williamu Gordonu, mlademu črncu, uredniku edinega dnevnika za črnce v ZDA, »Daily World«, ki izhaja v Atlantici. G. Gordon se je nekam krivo nasmešnil moji navzočnosti in mi povedal, da je zanj prav ta in precej malenkosten primer plemenskih predsodkov, ločena pisma voda, najbolj moreč. »Pogledje«, je dejal, »otrokom je zelo težko razložiti«. Pa mi je pripovedoval, v kakšni zadregi sta bila z ženo, ko sta skušala dovedati sinku, zakaj sme piti pri emi pipi in ne pri drugi.

Ta otrok in drugi otroci njegovega plemena in generacije, so problem za vsa država. Pred približno osemnajst meseci je devet sodnikov Vrhovnega sodišča soglasno sklenilo in mu sporočilo, da ima po ustavi pravico hoditi v isko šolo in se učiti pri istih učiteljih, kot beli ameriški otroci njegove starosti. Leto pozneje je Vrhovno sodišče znova sprejelo, ko je dvanaest mesecev pošiljalo zmedeno pismo in navzven, ki so prihajali od vseh prizidkih. To por je poučeno, da je treba plemenske

no ni točen, ker bo 6. februarja prišel v Bonn na uradni obisk predsednik italijanske vlade Segni.

Zastopnik pa je potrdil, da je kanceler Adenauer sprejel vabilo ameriških univerz, naj prihodnje leto obišče ZDA.

Adenauer v ZDA

Rim, 12. dec. (Tanjug). Minister za zunanje zadeve Martino je dejal sinoči na kongresu liberalne stranke, da italijansko ministristvo za zunanje zadeve, odkar ga vodi on, nikoli ni izgubilo izpred oči združitve Evrope. Skupno tržišče, ki bo v kratkem organizirano, bo narokovalo najprej skupne finance, nato pa tudi meddržavne organizacije, ki bodo privedli do združitve Evrope. Morda bo pot drugačna in daljša kot si jo je bila zamislila evropska obramba-

Kljub poročilom o ugodnem napredku grško-britanskih pogajanj napetost na Cipru ni popustila. Britanska policija je te dni začela obsežno iskanje orožja in eksplozivnih materialov.

NOVICI V SLIKI

V začetku tega meseca je odpotovala na Kitajsko državna delegacija. Vzhodno Nemčije. Delegacija vodi ministrski predsednik Otto Grotewohl. — Na sliki je vzhodno nemška delegacija pred odhodom iz Berlina.

POGAJANJA O CIPRU

Kritična točka razgovorov

Uradno nobenega komentarja o tajnih razgovorih med Londonom in Atenami — Široka samouprava in načelno priznanje pravice do samoodločbe

LONDON, 12. dec. (Tanjug). Londonski uradni krogi še vedno odklanjajo vsak komentar o tajnih razgovorih med britanskimi in grškimi zastopniki glede Cipra. Londonski časopisi pa poročajo iz Aten in Nikozije, da so razgovori dosegli kritično točko.

V Londonu menijo, da bo grški minister za zunanje zadeve Teotokis v četrtek o tem govoril z britanskim ministrom za zunanje zadeve Macmillanom, ki se bo v Parizu udeležil sestanka sveta ministrov Atlantiskega pakta.

Med tajnimi razgovori v Atenah in Nikoziji je Velika Brita-

nija baje obljubila za Cipr široko samoupravo in prebivalstvu Cipra »načelno« priznala pravico do samoodločbe. Britanski minister za zunanje zadeve Macmillan je povedal pred kratkim v Spodnjem domu, da bodo Ciprcani to pravico lahko izkoristili »nekot in ob določenih pogojih«.

Britanska policija je danes v planinah jugozahodno od Nikozije še zasledovala pobege obojestranske nacionaliste in iskala tajna skladišča orožja. Prijela je

nekega mladega ciprskega duhovnika, pri katerem je našla orožje in razstrelivo. Istočasno so britanske vojske enote in policija preiskale prostore organizacije grške krstanske mladine in zaplenila razne listine in predmete. Preiskave so napravile tudi v stanovanjih več ciprskih duhovnikov in v eni izmed največjih nikozijskih cerkva.

Ciprski nacionalisti so davni vrgli dve bombi na patrolni avto britanskih policistov v Galati, jugozahodno od Nikozije. Gmota škoda je bila precejšnija, žrtve pa ni bilo.

Poujade izdaja svoj list

Paris, 12. dec. (Tanjug). Vodja francoske »nove desnice« Poujade je začel danes izdajati največji francoski časopis, ki bo v predvolilni kampanji izhajal v 15 milijonski nakladi. Imel bo 45 izdaj, ki jih bodo tiskali po raznih okrožjih.

Poujadova profašistična organizacija, ki je imela svoj čas blizu milijon članov malih trgovcev in obrtnikov, je izgubila na svoji veljavi. Da bi zagotovil svojim kandidatom uspeh je Poujade vložil tri državne liste: Za trgovce, kmetje in poltrošnike. Njegov kandidati so v vseh okrožjih in volilnih okrožjih. V 47 okrožjih so se te tri liste med seboj združile.

TELEGRAMI

CLEVELAND, 12. decem. (AP). Strokovnjak za atomsko peči profesor državnega kolegija Severne Caroline Raymond Murray je povedal, da je več važnih listin o uporabi atomske energije za mirne namene še vedno na seki komisije za atomsko energijo in premajšnega zanimanja avtorjev.

PARIZ, 12. dec. (AFP). V Maroku je bilo avgusta nad 800 atentov, septembra 612, oktobra 336, novembra pa 384. Ubityh je bilo 50 ljudi, ranjenih 140. Med temi je bil ubit 1 Evropelec, ranjenih pa je bilo 33.

LONDON, 12. dec. (Reuter). Radio Moskva je sporočil, da je Sovjetska zveza izpolnila svojo obljubo, da bo znižala število oboro-

ženih sil za 60.000 mož, ki jo je bila dala avgusta letos.

PARIZ, 12. dec. Včeraj so republikanci 47 Poljakov, ki so delali v sovjetskih tovarnah in v knjižarnah, od 3. do 11. decembra se je vrnilo skupno 187 Poljakov.

KAIRO, 12. dec. (Tanjug). Poslanci opozicije iz Južnega Sudana so zahtevali od generalnega guvernerja amnestijo za vse južnosudanske voditelje, ki so bili kampanji zaradi sodelovanja pri uporabi.

TUNIS, 12. dec. (AFP). Delavci tunizijske družbe za izkoriščanje petrolejskih rezerv v Tunisu Gafsi in Medeni so začeli stavkati. Zahtevalo boljše delovne pogoje. Prizidavli so se jim tudi nekateri Evropejci.

BOJ PROTI PLEMENSKEMU RAZLIKOVANJU V ZDA

»LOČENI, TODA ENAKI..«

V veleblagovnici v New Orleansu stojita dva avtomata za ledenomrzlo pitno vodo, oba sta popolnoma enaka, ne samo po obliki, ampak tudi po barvi. Razlikujeta se samo po tem, ker je na enem napis: »za črnce«, na drugem pa: »za belce«. Za hip si nisem vedel razlagati ta dva napisa, potem pa sem spoznal, da stojim pred novim primerom vestnega izvajanja načela »ločeni, toda enaki«.

Nekaj dni pozneje sem omenil ta dogodek g. Williamu Gordonu, mlademu črncu, uredniku edinega dnevnika za črnce v ZDA, »Daily World«, ki izhaja v Atlantici. G. Gordon se je nekam krivo nasmešnil moji navzočnosti in mi povedal, da je zanj prav ta in precej malenkosten primer plemenskih predsodkov, ločena pisma voda, najbolj moreč. »Pogledje«, je dejal, »otrokom je zelo težko razložiti«. Pa mi je pripovedoval, v kakšni zadregi sta bila z ženo, ko sta skušala dovedati sinku, zakaj sme piti pri emi pipi in ne pri drugi.

Ta otrok in drugi otroci njegovega plemena in generacije, so problem za vsa država. Pred približno osemnajst meseci je devet sodnikov Vrhovnega sodišča soglasno sklenilo in mu sporočilo, da ima po ustavi pravico hoditi v isko šolo in se učiti pri istih učiteljih, kot beli ameriški otroci njegove starosti. Leto pozneje je Vrhovno sodišče znova sprejelo, ko je dvanaest mesecev pošiljalo zmedeno pismo in navzven, ki so prihajali od vseh prizidkih. To por je poučeno, da je treba plemenske

razlikovanje in v javnih šolah odpraviti čim prej. Toda čeprav so najvišja pravna oblastva v njegovi domovini spregovorila niemu v prid, so najvišja pravna oblastva v njegovi zvezni državi spregovorila proti njemu. Guverner Talmadge in državni tožilec Eugene Cook sta izjavila, da črnski otroci v Georgiji ne smejo hoditi v iste šole kot beli otroci. Pristavila sta, da sta voljni storiti vse potrebne korake, da bi to opredečila. Na splošno skušajo belci obdržati črnce zase in v družbeno podrejenem položaju, čim večji je odstotek črncev med belim prebivalstvom.

Delikatno stanje, ki je obstajalo na teh področjih med belcem in črncem od ukinitve suženstva, se je vsaj začasno poslabšalo zaradi stališča Vrhovnega sodišča, ki je nastopilo proti plemenskemu razlikovanju. V Georgiji je spet odzivel ku — klux — klux, čeprav to por z geslom, da hoče ohraniti »ameriški način življenja«. Drugod so ustanovili obrambne svete državljanov in razne druge organizacije, da bi se upeli braniti plemensko

vah; gre za gospodarske razloge, posebno v revnih četrtih, kjer se »belci rezevijo« jezijo na konkurenco črnskih sosedov, predvsem pa gre za psihološke momente — bojazen, ki včasih preraste v grozo, pred mešanima zakoniti. To so v preteklosti navajali kot osnovni vzrok za številna linčanja.

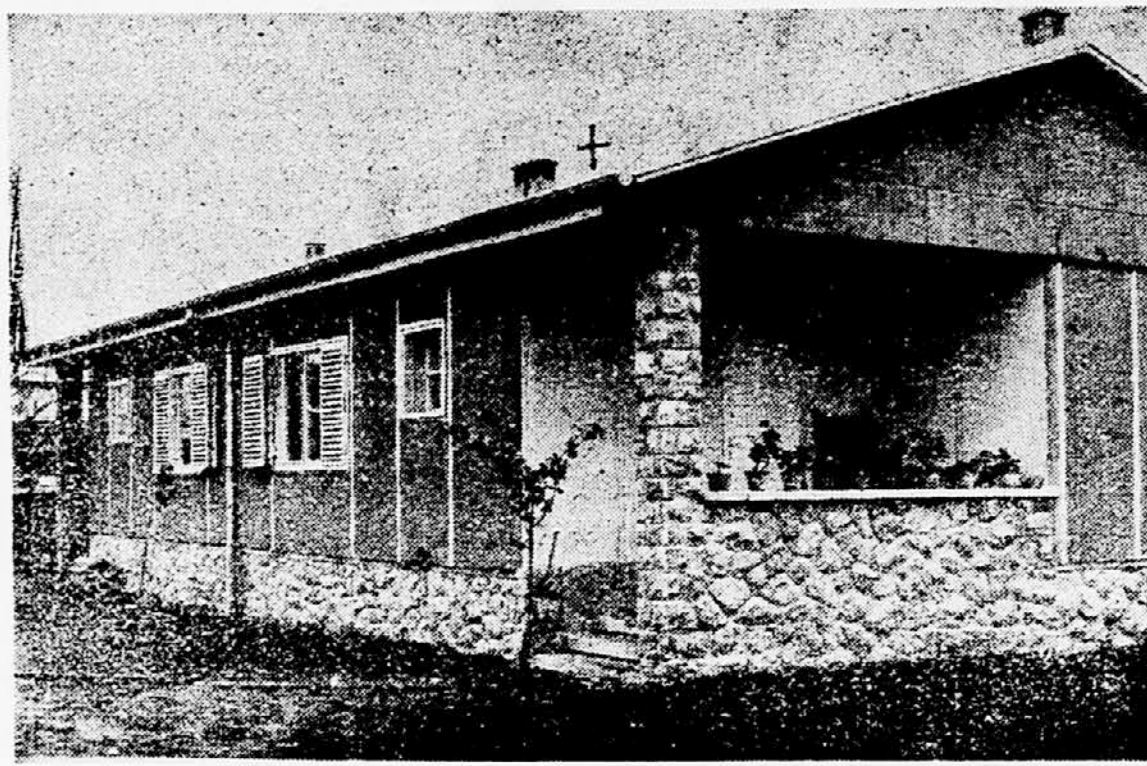
Čeprav se del razvoja spremi- nja počasneje kot na drugih področjih, se vendar spreminja in napredek, ki je bil dosežen od razpadbe Vrhovnega sodišča leta 1954, je precejšen. V okrožju Columbia in v šestih državah — Missouri, West Virginia, Delaware, Maryland, Arkansas in Texas, so že skoraj popolnoma odpravili ločeno šolstvo. Pofo- žaji se menja od države do države, toda do sprememb navzven pride v industrijskih mestih, kjer se beli študentje prostovoljno vpisujejo v državne šole, ki so bile prej namenjene izključno črncem.

Ne smemo pozabiti tudi na zelo važen čimtelj, industrijo in trgovino. Za mesnega trgovca je črncem kot kupec prav tako dragocen kot kdor koli drug. V veleblagovnici v New Orleansu, kjer sem videl nista dva avtomata za ledenomrzlo vodo, sem videl tudi klečati belce prodajalce, ki so pomerljivi črncem čevlje. Povedali so mi tudi, da je precej belih prebivalcev v New Orleansu javno pokazalo svoj odpor do ločenih sedejev na avto- busih, ko so proti predpisom sedli na mesta, določena za črnce, navzven precej visoki elobi. Ki znaša 25 dolarjev.

Po »Licenca«

NAPREDEK V GRADNJI MONTAŽNIH HIŠ

USPEH PODJETJA »JUGOMONT«

Pritlična montažna hiša »Jugomont«

V vseh tehnično visoko razvijenih državah so v zadnjih desetletjih stalno povečevali proizvodnjo montažnih hiš, še prav posebno pa proizvodnjo montažnih gradbenih elementov. To velja predvsem za Švedsko, Anglijo, Norveško in Francijo v Evropi in za ZDA in Kanado v Ameriki.

Prednosti izgradnje montažnih hiš so znane: brzina in — če se montažne hiše gradijo na industrijski način — nekoliko nižje cene.

Pri nas smo v povsem obdobju prav tako poznavali uvesti montažne izgradnje hiš, vendar pa je potrebno reči, da smo pri tem dosegli le skromne uspehe. To pa predvsem zaradi tega, ker smo hoteli z neko nerazumljivo doslednostjo vse montirati — in ker je večina zgrajenih montažnih hiš bila po težini in izvedbi enaka, kot so na običajen način gradene hiše. Še prav posebno pa moramo poudariti, da je izgradnja montažnih hiš imela pri nas popolnoma obratni značaj — namresto, da bi razvijali industrijsko proizvodnjo montažnih elementov. Jasno je, da je obratnica

izdelava povečevala gradbene stroške.

Betonarne s separacijami, ki so potrebne za industrijsko izdelavo montažnih hiš smo zgradili samo v nekaterih večjih mestih, kot v Beogradu, Ljubljani, Skoplju itd. Reči pa moramo, da zmogljivost teh betonarn, razen betonarne v Skoplju, nismo izkoristili.

Poleg tega naše opekarnice — razen nekaterih v Sloveniji in Hrvaški in ene v Srbiji — še ne dajejo gradbenikom vodne opekline, ki jih proizvajajo v bogatem asortimentu, lahko mnogo prispevajo k hitri izgradnji montažnih in polmontažnih zgradb. Občuti iz vodnikov, montažne ploščaste konstrukcije iz vodne opeke itd. so namreč izredno lahke konstrukcije in jih lahko zelo hitro montiramo.

Nedavno pa je gradbeno podjetje »Trudbenik« zgradilo in

montiralo tovarno znanih proizvodov »Durisol«. Proizvodnja te tovarne bo lahko mnogo prispevala k razvoju našega montažnega in polmontažnega sistema.

Zagrebsko podjetje »Jugomont« pa je letos že doseglo znane uspehe v proizvodnji montažnih hiš, ki se lahko montirajo in demontirajo. Izolacijske sposobnosti teh hiš za toploto in zvok so odlične, čeprav so njihovi zidovi debeli le 11 cm. Koeficient njihove toplotne izolacije je enak kot pri opečnem zidu debeline 2 x 38 cm, plošči pa imajo enak toplotni koeficient, kot zid iz opeke, debel 51 cm. Težina enega kvadratnega metra teh montažnih hiš je le 350 kg, kar seveda zmanjšuje količino materiala, ki ga morajo transportirati. Zunanji zidni elementi teh montažnih hiš so kombinacija salomnitnih polcevi in armiranega betona, kot polnila pa služijo lahki izolacijski materiali. Vse instalacije so napeljavane v samih montažnih elementih.

Proizvodnja montažnih hiš »Jugomont« se je šele začela, vendar pa so do sedaj montirane hiše v vseh krajih pokazale dobre rezultate. Posebno pozitivno dejstvo je to, da v »Jugomont« niso bila vložena naka posebno velika sredstva in da so z malimi investicijami bili doseženi lepi uspehi. Cene montažnih hiš »Jugomont« so nižje, kot cene hiš, ki jih gradijo na običajen način.

»Jugomont« je dosedaj osvojil proizvodnjo pritličnih montažnih hiš, sedaj pa s kolektiv te tovarne prizadeva, da osvoji tudi proizvodnjo enonadstropnih montažnih stanovanjskih hiš.

Ang. T. V.

Zbornik šolske reforme

Mnogo je že bilo pri nas govorenega, a tudi že napisanega o šolski reformi. Desetine predlogov in razprav so o tem prinesli naši časniki in revije. Mnogo tega pa se je izgubilo po raznih zapiskih in neobjavljenih referatih. Iz prve tako imenovane reformne etape kritike je prihajalo k stvarnemu delu, ki reformni predlogom. In to zahteva od naših pedagogov in javnih delavcev, da se zanimajo za našo šolsko reformo, še mnogo dela. Čas gre hitro naprej. Ena generacija je že vzmetela iz naše obvezne šole, druga se na to pripravlja. Torej politični moramo z našo šolsko reformo.

K delu za njeno uspešnost pa bo prav gotovo vzpodbudno pripomogla knjizica Zbornik odločenih in reformnih obveznih šol, ki ga je že dal izdati Komisija za proučevanje šolstva pri Svetu za prosveto in kulturo LRS. Namen tega Zbornika je, da del nabranega gradiva (nekaj je dodal že objavljenega, nekaj še neobjavljenega) posreduje javnosti in da obrani tudi to reformno gradivo zgodovini. Tako je že v uvodnih mislih Zbornika povedala dr. Iva Segula. Ta tudi naglašava važnost reformnega dela za našo šolo. Tužnja nam more pri tem dati svojih izkušenj, nas učiti morda eksaktnih metod reformnega dela — naloge naše šole pa niso samo specifične, ampak so obsežnejše in odgovornejši od tistih v tujini.

Največ razprav in predlogov naših znanih pedagoških delavcev je v Zborniku okrog obvezne šole. France Ostanek podaja v svojem sestavku »Šolski sistemi na Slovenskem v obdobju 1774—1930« obširen opis obvezne šole in njenih smotrov. V zanimivem zgodovinskem opisu našega šolstva za kuma dobo od leta 1774, ko je Blaž Kumerdej v svojem predlogu za ustanovitev šol na kmeth, ki ga je poslal cesarici Mariji Terenziji trdil, da je na Kranjskem razen duhovnikov, uradnikov in nekaj izobraženih kmethov sto oseb pismenih, do pred nekaj leti, ko se je pri nas v šolskem sistemu razvila vrsta novih strokovnih in višjih šol.

Nadalje prinaša Zbornik odgovore številnih prosvetnih delavcev na anketa vprašanja o našem osemletnem obveznem šolstvu in odgovore naših gospodarstvenih in družbenih organizacij o učnih načrtih splošno izobraževalnih in strokovnih šol ter še več prispevkov o problemih našega šolstva.

Gradivo za Zbornik sta zbrala in skrbno uredila Milan Vračnik in Andrej Savil.

KULTURNI RAZGLEDI

Dunajske impresije

Evropska gledališka razstava je seveda čisto posebna dunajska privlačnost za vse tiste, ki se kakor koli ukvarjajo z gledalištem. Zato je človeku nekam temno pri srcu, ko stopa v Künstlerhaus. Ze dosedanja poročila so vedela povedati, da gre za eno največjih razstav tega značaja v našem stoletju. Radovednost, pomešana z navdušenjem, pa od koraka do koraka kopni, zginja ter se spremanje in začudenje, razočaranje in — jezo.

Dunajska »Evropska gledališka razstava« je popolnoma ponesrečen poskus. Če natančno premislimo, je njena poglavitna značilnost v tem, da na »znanstveno« natančen način kaže dunajski konservativni gledališki okus in njegovo popolno zmedo pred modernimi problemi gledališke umetnosti.

Samo v priljubljeni je 20 dvoran. V teh dvoranah lahko vidimo zelo slabo izbrane in neznačilne maske, nekaj skopih, winkelmannsko dolgočasnih ponazoritev in dokumentov antičnega gledališča, dokumente in fotografije religiozno-teatra, gledališko obdobje renesance, baročnega gledališča, Commedie dell'Arte in avstrijsko ljudsko gledališče. Nato se razstava dvigne v dvorano, kjer sta prikazani na nesistematičen in nezgodovinski način dve pomembni gledališki hiši: Commedie Française in Burgtheater. Nato se zsurse dvorane, kjer je razstajljiva gledališka umetnost posameznih evropskih narodov. V angleškem oddelku vidimo lahko originalno izdajo Shakespearovih zbranih del iz l. 1630, v nemškem Reinhardtovih režijske knjige in originalno pismo, ki ga je Stanislavski pisal Reinhardtju. Nato se zvrsti dansko, finsko, švedsko in rusko gledališče. Zaman bi se trudili, če bi iskali nove Grke ali Čeha, ki v gledališki kulturi 20. stoletja zavzemajo sicer pomembno mesto, a je dunajska razstava pred njimi zatisnila oči. Zaman iščemo Irce, zman Belgijce, zman Madžare, Bolgare itd.

Posebno poglavje evropske gledališke razstave pa je Jugoslavija. Ko se obiskovalec sprejema po dvorani, pride v ruski oddelek, ki je približno tak kot z ikonami nabita čumata. Urejen je neokusno in nepravilno, kajti ruska gledališka kultura je vendarle eden izmed temeljev evropske gledališke umetnosti. Zadaj za Rusi, nekako na njihovem hrbitu, je umetno napravljen predor. Na obeh straneh tega predora piše: »Zaslišni izhode, »Ogeje, »Hidrant... Ko že misliš obrniti hrbet, zagledaš poleg »Zaslišnega izhoda« tudi napis: »Jugoslavansko gledališče... In iz mraka te pogledajo melanholično besne oči Save Severjeve, ki zre kot baročna Casteli v slučajnega obiskovalca. Samemu sebi ne moreš verjeti. Sprva se te potolika nekakšen strah, nato pa ti lica zagore od sramu. Kajti tudi material, ki je na hrbitu ruske razstave in v zaslinem izhodu razstavljen, je tako

rečno izbran in tako nesmiselno in neodgovorno prabit na ogled, da ne more nikomur pričati o ničemer drugem kot o reuščini jugoslovanskega gledališča. Pa saj navsezadnje ne gre niti toliko za prostor, ki je gotovo najmanj časten na razstavi! Če bi bila na tem prostoru vsaj približno prikazana prava podoba jugoslovanskih gledaliških naprav, bi pri obiskovalcih izterjala spoštovanje. A tisti drobci, ki so tam pripeti na steno, so resnično le zaslini izhod skrajne neodgovornosti, tisti, ki so v družbi evropskih narodov znali ustvariti le sramoto jugoslovanske gledališke umetnosti.

Večkrat smo se ustavili in opazovali slučajne tuje obiskovalce našega zaslinnega hodnika. Pomilovalni nasmeji, ki smo ga gledali na njihovih obrazih, nas je rezal kot nož. In ne vem več, kje bi človek našel kaj takih besed, da bi kot vžigalice zanetile skandal... Nekaj dvoran so ves čas razstave razstavljalci stalno menjali. Zavaljo pestrosti in zavaljo preobširnega gradiva, ki jim je najbrž preostajalo. Za zadnji teden so prikazali v posebni dvorani še enkrat jugoslovansko gledališče. Naključju se moramo zahvaliti, da je prišel tisti dan za Dunaj Filip Kalan, ki je z dunajskimi organizatorji razstave vsu noč popravil napadne napise, ki so spremljali material, ter urejal anarhično jugoslov. poslikje. Tako smo vsaj zadnji teden režili pred tuji vsaj del naše gledališke časti.

Zamahimo z roko!... Kdo je kriv, to ni nikjer napisano in se nikjer ne vidi. Verjetno je velika krivda v dunajskih organizatorjih samih, ki niso pokazali kakšnega posebno poglobljenega znanja o evropskih gledaliških problemih. Razstavo so urejali po turističnem principu, po principu gledališke privlačnosti. Saj je res, da človeku postane snako pri srcu, ko vidi originalni Moskvinov kostum Carja Fjodorja. Saj je res, da z ljubjeznjo gledaš Goetejevo pisavo za-

sedbe vlog ali Goetejeve scen-ske osnutke. Saj je res, da se veseliš množice dragocenih originalnih dokumentov, ki krajsko razstavajo. A vse to so privlačnosti, ki so dragocene za sentiment. Naučiti nas ne morejo nič. Naučili bi nas dokumenti o gledališki umetnosti od naturalizma dalje. A kaj, ko naturalizma za razstavljalca sploh ni. Antoina ni! »Svobodnega gledališča ni, nemških naturalistov ni, angleških še manj! Nikjer ni obdelana estetika tako važnih gledaliških ustvarjalcev 20. stoletja, kakor so Appia, Fuchs, Ehrler itd. itd. Da ne govorimo o Copcauju, Vieux Colombierju in Kartelstih, brez katerih si ne moremo misliti gledališke umetnosti 20. stola. Kar se 20. stoletja tiče, vladna na dunajski gledališki razstavi slučaji. Kot bi hoteli razstavljalci reči: do leta 1900 je bila gledališka zgodovina veličastna, pozneje pa se je razdrobila in najdemo v njej le najrazličnejše odsrite prejšnje gledališke veličine. A to ni res. In čeprav vidimo nekaj skic Gordonu Craiga, čeprav vidimo nekaj Piscatorjevih osnutkov in dve tri fotografije Villarrovega gledališča, Streherjevega gledališča in Brechtovskega gledališča, si niče ne more predstavljati, kakšno dominantno vlogo v Evropi naših dni igrajo prav ti odskri umetniki s svojimi izdelanimi gledalci! — estetski principi.

Kratkomoško dunajska »Evropska gledališka razstava« je anarhična in za turistično oko preučavana zbirka nekaterih imenitnih gledaliških dokumentov. A ti so razstavljeni brez znanja in brez globljega pogleda v proces gledališke umetnosti od leta 1888 dalje.

Zato ne moreš zapustiti Künstlerhausa drugače kot s kislim obrazom. Dirži veter ulice pa ti zaman poskuša odnesti z glave spomin na ta veličastno ponesrečen poskus, ki pa je svojevrstni dokument dunajske gledališke konservativnosti na eni in anarhije na drugi strani.

Jože Javoršek

»GLORIJA«

Ranka Marinkovića

Pred krstno predstavo v Celju

Ranko Marinković je na Slovenskem še za čuda malo znan. Ime, ki ga življeje in širši krogi še najuglednejšim v vseh sodobnih jugoslovanskih slovenskih, je pri nas komaj kaj več kot ime. V slovenskem prevodu sta z današnje izdaje njegovi noveli (Bole in Rok), še pretretni članek o njem — in to domaj vse. Pričakovati smemo, da se bo zanimanje zmanjšalo, če bo danes izšel njegov prvi roman, ki ga je napisal leta 1954. »Glorija« je bil do sedaj objavljena zbirka njegovih besedil, ki jih je napisal leta 1954. »Glorija« je bil do sedaj objavljena zbirka njegovih besedil, ki jih je napisal leta 1954.

Vsa zgodba, ki se odvijata v bogati problematiki, odkljujejo »Glorijo« še številni scenosko ušinkoviti detajli, ki ljubljano, da je mogoče iz nje razpresti bogato stopijo. Režiser Jacques Becher nam bomo spomeni tudi polnem rafinirano intelektualne dialektike.

Vrhu idejno plemenite in bogate problematike odkljujejo »Glorijo« še številni scenosko ušinkoviti detajli, ki ljubljano, da je mogoče iz nje razpresti bogato stopijo. Režiser Jacques Becher nam bomo spomeni tudi polnem rafinirano intelektualne dialektike.

zapisano nad skladom. Okrajni družbeni plan je vseobsejal še druga določila: vodilnemu osebu je dal zapisati pravico do premij od deviznega prometa — po domače, od tujeve. Med to vodilo osebuje spadaljo direktorji, njihovi pomočniki, receptorji in glavni računovodje, če nistem koga pozabil. Potem so prišle še naloge, ki so med sezono nujne. Potem terenski dodatki, pa dodatki za ločeno življenje in končno so zaradi presežnega prometa od leta 1954 povečali plačilni sklad za toliko, da bi si lahko — zopet po družbenem planu — izplačali v vsakem največjih treh blejskih podjetjih poleg rednih mesečnih, še po pet do šest plač.

In vsega tega se je nabralo toliko, da je sedaj prevzel. V resnici znatno prevzel. Nastopile so skrbi: »Kaj če drugo leto ne bo več tako.« Ali pa: »Kaj, če nas bo že letos udarila huda ura! In se in se: »Kaj, če to? Kaj, če ono? Kaj, če isto...« Kaj, kaj, če, če...»

Na povratku v Ljubljano sem razmišljal o veliki nesreči, ki jo je prinesla letošnja turistična sezona gostincem, ki so si uveličali svoje krajevstvo na obali Blejskega jezera. Ta nesreča me je tako prizadela, da sem pohitel da jo zapišem v časopis. Da bi z njo zvedeli še drugi. Da bi bilo sočustvovanjem z znanci z Bleda čim večje.

In pa, da nesreče ne bi pozabili.

KAJ BO S POPRAVILI UR?

Urarska obrt je ena izmed tistih malestevinskih obrtnih panog, ki ne zastaja samo za potrebami in zahtevami našega časa, temveč kaže že leta v leto resne znake izumiranja. Obrtniškega naraščanja v urarski stroki tako rekoč ni. V Ljubljani ima le socialistično obrtno podjetje »Ura« v roku nekaj vajencev, medtem ko se 11 zasebnih obrtnikov-urarjev oprta v glavnem na osebno izvrševanje obrtnih storitev. Mnogo, če ne celo bistveno vidiva tudi na slab razvoj urarske obrti pomanjkanje nadomestnih delov za zapesne ure in orodja za popravilo ur. Vsi nadomestni deli, ki jih nalozijo v urah, potrebujejo pri popravilu, zlasti zapesnih ur, kakor na primer peresa, stekla, celulozo, kazalet, balanečne osi, navijalne krone itd., so namreč izključno uvozni predmeti. Podobno je tudi z delovnim orodjem. Se poseben problem je nadalje za urarje popravilo stenskih ur in budnik, ki jih izdeluje tovarna ur v Zemuni. Za te ure ni namreč mogoče dobiti pri nas nadomestnih delov.

Če pogledamo stanje v obrtnem podjetju »Ura« v Ljubljani, ki je največje tovarno podjetje v Sloveniji in razen zapesnih ur in stenskih ur popravila še razne specialne ure, merilne naprave za hidrotermometrično službo, znanstvene inštrumente, laboratorije, je podjetja itd., lahko ugotovi-

mo, da je zelo kritično, zlasti glede nadomestnih delov za zapesne ure. Zaloge, ki jo je imelo podjetje skoraj od osvojitve, bo v najkrajšem času peša. Mnenje strokovnjakov uvoznikov naj-najvejših nadomestnih delov (za 180 švicarskih frankov) v letošnjem letu tudi ni mogel bistveno vplivati na dejstvo, da je bilo podjetje prisiljeno odkloniti množično popravilo. Po izjavah odgovornih oseb v podjetju ustrežjo komaj polovici strok.

Pojčaja je iz dneva v dan kritičnejša. Kaj lahko se zgoditi, da bo podjetje zaradi pomanjkanja nadomestnih delov prisiljeno vsem odklanjati popravila ur. Seveda nastaja v zvezi s tem tudi vprašanje podjetja in urarske obrti sploh.

Vsekakor omenjene težave obrtnega podjetja »Ura« resno obojzarajo pristojne organe, naj bi ukrenili vse potrebno za nadaljnji razvoj te obrtne panoge. Ni dovolj, če bomo v prvem tro-mesečju prihodnjega leta uvozili večje število žepnih in zapesnih ur, temveč bi bilo pri uvozu nujno tudi misliti na nadomestne dele, zlasti za tiste ure, ki so že dosegljive v prometu. Da je veliko popravilne po popravilu ur in v zvezi s tem velika potreba po nadomestnih delih, dokazuje med drugim dejstvo, da samo v podjetju »Ura« popravijo letno nad 12.000 ur.

Nesreča ob jezeru

Leto se nagiblje h koncu. Navada je postala, da ob tem času kaj rada steče beseda o pravljenih trinajsti številki, ki točnat ne pomeni nesreče ali vsaj smole, marveč obratno: blagodat meseca, ki ga ni treba prezreti. Mnogi se zaskrbeljeno vprašujejo, ali bo tudi letos kaj trinajstega meseca ali ne. Drugi računajo, kaj bo potrebnejše kupiti, če bo trinajsta plača. Tretji zopet, kako bodo izpolnili obveznosti, ki so si jih nalozili v upanju, da bo staro leto nadoknadilo del celotnega primanjkljaja. In tako naprej. Vsakega tarajo skrbi: bo ali ne bo; kaj bo, če bo; in kako, če ne bo.

Te dni me je pot zanesla na Bled. Hotel sem pozabiti vsakodnevnih težav in se oddahati ob lepem jezeru. Poleti je v tem koncu s počitkom težje. Sedaj pa je vsak gost hitro viden in vrata so široko odprta tudi nam »Kranjcem«. Posedli lahko pri Jelovcih, Lovcu, v kavarni Park hotela ali v prijetnih blejskih gostinjah. Postrežejo te kot diplomata med sezono. Zato se človek zdržuje celo dlje časa kot je namenoval. Da ima od lepega kotička domače prirode več kot so slike in članki, ki jih bere v časopisih.

In ko sem napasel malo oči in telo, sem popravil blejske občane, kako so bili kaj za-

dovoljni z letošnjo sezono.

»Ne vprašajte! Samo skrbi so ostale.«

»Skrbi? Imate izgubo, kaj ne?«

»Ne, ne! Kakšno izgubo! Premalo mesecur imo leto. Ko bi jih bilo vsaj štiriindvajset, če jih že ne more biti trideset!«

»Potem je bila gotovo sezona prekratka. Razumem vas, da je v štirih mesecih težko zaslužiti še za drugih osem.«

»Oh, kaj govorite. Sezona je bila dovolj dolga. Nobene izgube nimamo. Denar, veste, denarja je preveč! Tega nesrečnega denarja.«

»No, vendar enkrat! Treba vam je čestitati!«

»Nikar se ne norčujete, prosim lepo. Ali že tudi vi v Ljubljani veste vse?«

»Kaj naj bi vedeli? Kaj se je vendar zgodilo, da vam kali počitek od prihodnje sezone? Ničesar ne vem.«

»Ne delajte se! Saj vendar že vsa Slovenija govori, da imamo preveč denarja. Če ga porabimo, bo bolj! Pustiti v banki ga pa tudi ne kaže. Veste, letos je res hudo. Zelo hudo, vam rečem!«

»Nič hudega, saj je konec leta. Boste tudi gostinci dobili enkrat trinajsto plačo, ali pa v naj polovico, če ste zbrali toliko. Zakaj se ne bi sreča nasmehnila tudi vam, čeprav

imate kratko sezono štirih mesecur samo.«

»Oh, kaj govorite o trinajsti plači, ko pa vendar veste, da smo jih izplačali že po šest-najst in morda še več, pa še vedno nismo izpraznili blagajne. Vidite, to nam prizadeva skrbi. V začetku niti ne sedaj pa, ko se je začelo o tem vsepoudobno govoriti, sedaj je legla prava mora nad nas.«

»Bo že boljše,« sem odgovoril. In odšel vpraševat, zakaj prizadeva denar v jeseni

tako gostoljubnim Blejčanom tolike skrbi. In zvedel ter zapisal sem marsikaj.

Vsa gostinska podjetja, torej tudi ona na Bledu, so sestavila letos tarifne pravilnike. Kot določa zakon in kot jih

j potrdil pristojni ljudski odbor. Plače v teh pravilnikih niso previsoke. To je bilo vse v redu in po predpisih. Poleg tega so uveličali letošnje obvezno desetodstotno napitnino, ki so jo plačevali vsi gostje. Ta denar se je zbiral v posebni blagajni in so ga na temelju točkovanja razdelili delavcem in uslužbencem podjetja. »Za boljše postrežbo in večjo pozornost do gostov« — je bilo

FILM

Edvard in Karolina

Distribucijsko podjetje Vesna nam je dolgo znano po svojih zelo solidnih odkupih filmov. Tudi pri francoskem filmu Edvard in Karolina, ki ga je odkupila Vesna, ni bomo spomeni tudi svojega dobrega mnenja o njem.

Film Edvard in Karolina je duhovita satira na francosko aristokracijo. Osti je naperjena na takojimenovalno francosko »boljšo družbo« in njeno življenje po saloni, v katere nepoklicani ne morejo vstopiti. Režiser Jacques Becher nam z vsjo prostotjo in ironijo razgalja to družbo, njeno zlagano in navidezno moralo, brezdelje in brezmejno pohištvo. Ta sicer kultivirana, a docela nekulturna selitja, ki ima zvenčena imena, moč in, kar je še bolj važno, denar, iz dolgočasnja odkriva ali odklanja umetnike, ne glede na njihove resnične kvalitete, katerih ragen redkih izjem ne more presoditi.

Vsa zgodba, ki se odvijata in konča v enem večeru, je polna finega francoskega humorja. Ob duhoviti dialogih med mladima zakončenima Edvardom (Daniel Gelin) in Karolino (Anne Vernon) pa se lahko resnično od srca nasmehujemo.

Film, ki je res vreden, da si ga ogledamo stoji, je prevedla Ranka Marinkovića.

S. G.

NOVE KNJIGE IN REVIIJE: Fran Levstik: ZBRANO DELO. Peta knjiga: Dramatični spisi. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1965.

Vladimir Černe: PRIRUČNIK ZA OSPODARSKO RACUJENJE. Druga izpopolnjena izdaja. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1965.

Cinkarna Celje sprejme sekretarja podjetja Pogoji: popolna srednja šola z vsaj petletno prakso v gospodarstvu, ali pa politična šola z vsaj petletno prakso v gospodarstvu. Nastop takoj, plača po tarifnem pravilniku Ponudbe na upravo Cinkarne.

Od blizu in daleč

Več skrbi strokovni VZGOJI!

Te dni je bil v dvorani OLO Trbovlje odprt zbor smučarske poročilne komisije, ki se je ukvarjala s strokovno izobrazbo učiteljev, ki se ga je udeležilo 127 članov sindikata. Na zboru so ugotovili, da je sindikatska poročilna komisija, ki se ukvarja z razvedrilo in oddih članov, vse prenehalo pa za njihovo ideološko in strokovno vzgojo, čeprav je odvisna pravilno delo ostrižne uprave in ostalih organov oblasti, predvsem od njihove ideološke razgledanosti in strokovne usposobljenosti. Novi upravni odbor bo moral čimprej izdati program strokovskih in strokovnih predavanj. Član, sindikata, ki delajo v okrajni upravi pa naj svoj neposreden stik s strokovno komisijo vzpostavi. Varnje naše socialistične stvarnosti, ne pa za to, da jim kažejo svoj birokratski obraz ali da se celo pridužijo nekonstruktivni kritik redkih posameznikov. Na občinski zboru so razpravljali tudi o disciplini, ki ni bila vedno na zadovoljni višini. Diskutirali so izkušnje, da je treba pri nagrajevanju uslužbenec ocenjevati njihovo delo po tem, kako s svojim delom koristijo skupnosti.

Sindikatska poročilna komisija za skrb za zdravo razvedrilo in oddih članov vse priznava. V tem letu je organizirala 11 izletov, 2 zabavi, samiške tekme in podobno. V počitniškem domu na Rabu, ki ga upravlja, je letovalo 338 članov poročilne in njihovih občanov. Črna pesemna v počitniškem domu na Rabu je bila niž-

ja kakor v najcenejših hotelih. Občni zbor je sklenil, da bo sindikatska poročilna komisija, ki se ukvarja z razvedrilo in oddih članov, kar pa ne sme smetati za posledico, zamenjati za ideološke in strokovne vzgoje članstva.

IZ MISLINJA

Pri gradnji nove šole v Misljinju je zaposlenih precej ljudi. Delo je že nekaj časa v polnem teku, zato upamo, da bo šola v surovem stanju kmalu dograjena. Nova šola bo za Misljinje velika pridobitev, saj se danes stikajo otroci v neprimernih prostorih šentljudskega župnišča in nekdanje gostilne.

Nesoglasja društva ne koristijo

Ze dolgo so v poljčanski godbi na pihalih obstajala nesoglasja, čeprav v glavnem med trem vodilnim člani, kar je vse bolj slabilo delo celotnega društva, saj so zadnje čase nekateri godbeniki začeli celo odklopiti. Vrhunec je doseglo to nesoglasje ob proslavi 29. novembra, ko bi morala godba prispevati svoj program, česar pa ni storila. Njihovo delanje je obrodilo vsa poljčanska javnost in zahtevala, da s takim stanjem v društvu prenehajo. Prav zaradi tega so sklicali sestanek, ki so se udeležili tudi predstavniki političnih in družbenih organizacij. Pomenili so se o vzrokih medsebojnih nesoglasij in ugotovili, da so bila škodljiva tudi za splošno kulturno dejavnost v Poljčanah.

Do takega stanja v godbi verjetno ne bi prišlo, če bi že prej sklicevali sične sestanke in se na njih pogovorili o vseh težavah. Deloma je za to odgovorno tudi kulturno-prosvetno društvo, pa tudi množične organizacije, ki nesoglasij niso skušale odpraviti že v krali.

IZ CELJA

Kakor kaže bo Celje v prihodnjem letu dobilo cinemascope. Za to potrebo bodo preuredili dvorano v Unionu, v kateri bodo lahko predvajali navadne in cinemascope filme. Razen tega bo kino podjetje v Celju drugo leto uredilo tudi dvorano v sedanjem Ljudskem odru v Stanetovi ulici. Ljudski oder pa se bo preselil v dvorano kina Dom. Tu bodo smeli svoj prostor tudi lutke.

Mestne pekarnice v Celju bodo v eni izmed obeh prodajnih kruhna v Stanetovi ulici v prihodnje uredile slaščičarno. V okviru podjetja delavskih pekarn pa bo znova odprta pekarna pri Skalni kleti.

Trgovina Center bo odobrila svoj poslovni načrt v Pečovniku, medtem ko bo trgovina »Na Križku« odprla podružnico na Družinski cesti 35. Začetek poslovanja te specializirane trgovine pa je odvisen od rešitve še neke stanovanjske zadeve.

Gostinsko podjetje Gaberje bo odprlo točilnico v prostorih pri Halažanu na Drapšnovi cesti.

Na Ravnah so ustanovili klub mladih proizvajalcev

Ravne, 10. dec. Včeraj so na Ravnah ustanovili mladinski klub mladih proizvajalcev. Lepa udeležba 156 mladincev kaže, s kakšnim zanimanjem so se ravenski mladinci oprijeli te nove oblike dela med industrijsko mladino. Ustanovnega sestanka so se udeležili tudi član CK LMS Rudi Bregar, predsednik okrajnega komiteja LMS Maribor Miro Pesega, zastopniki ravenskih množičnih organizacij, mestnega komiteja ZK in organi uprave železarnice Ravne. Za pozitivno dejavnost v vseh smereh so se oprijeli smernic »Litostroj« in železarnice na Jesenicah. Tov. Boris Florjančič, obratovodja jeklarne, je govoril o ciljih kluba in o položaju v železarni Ravne. Mladina, ki se je vključila v samoupravne organe, bo jedro novo ustanovljenega kluba. Vodstvo kluba bo navezalo stike z Društvom inženirjev in tehnikov in Društvom hvarjev na Ravnah da bi tako poskrbelo za strokovno izpopolnjevanje mladine.

Razprava na ustanovnem sestanku kluba je bila zelo živahna in kaže, da so ravenski mladinci proizvajalci pravilno usmerili svoje prve korake, da bodo nekoč sposobni prevzeti nase naloge samoupravljanja.

Nov most v Gradcu

Ze od spomladaj gradijo v Gradcu nov most čez Lahinjo, istočasno pa razširjajo tudi republiško cesto proti Crnomlju in cesto proti gradski postaji. Gradnja mostu je stalno ovirala deževje. Največje težave pa so imeli pri kopanju temeljev, ki jih je narava Lahinja sprosti zasipavala. Klub temu pa se dela še bližajo zaključku. Most bo veljal okrog 34 milijonov dinarjev in bo že v bližnji bodočnosti izročen prometu.

MARIBOR

Torek, 13. decembra. Dežurna lekarna: »Tabors, Trg revolucije 3.

NARODNO GLEDALIŠČE
Ob 19.30: Verdi: »Ples v maskah«. Gostuje Josip Gostič, Vanda Gerlovičeva in Milivoj Belavič, bariton zagrebške opere.

RADIO
6.00-7.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana; 7.30-7.40 Domača poročila in objave; 7.40-8.00 Glasbe popularne glasbe izvajalca tenorist Dino de Costa; 11.00-23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

KINO
PTUJ: ital. film »Slove na postaji«.
MURSKA SOBOTA: amer. film »Z vrhom so trje«.

Umrila je naša ljuba hčerka, sestra in teta
ANTONIJA ŠIFRER
medicinska sestra
Pogreb je bil v ponedeljek, 12. decembra 1955, v Ribnici.
Zalujoči: mati Stefanija, sestra Linka z možem Antonom Lovšinom in nečakinja Mojca.

Ob nenadomestljivi izgubi našega srčno dobrega in nepozabnega soproga, ateka, brata, strica in svaka
dr. ERNESTA MOČNIKA
se prisrčno zahvaljuje vsem, ki so ga v tako velikem številu spremlili na njegovi zadnji poti, nama izrekli sožalje, naju tolažili in bodrili v najtežjih dnevih in trenutkih in mu poklonili toliko lepega cvetja.
Posebej pa se zahvaljuje dr. Leskovicu za ves njegov trud in veliko skrb v hudi in dolgi bolezni.
Globoko žalujoči soproga Fanči in hčerka Tanja.
Ljubljana, 12. dec. 1955

SPORT

MARIBORČANI PRED VELIKO ODLOČITVJO Eden ali dva smučarska kluba

Padaie so že prve snežinke, pa tudi prvi mraz je že zdavnaj pritisnil na Pohorje, toda v mestu pod njim — kakor da bi pozabilo na najlepše zimskošportno panogo. Če bi nas v snegu pokrtil izsek ob šticni na Pohorju dan za dnem ne spominjali, da bodo lepi tereni vsak trenutek sposobni za smuko, bi skoraj pozabili, da imamo tudi v Mariboru dobre smučarje. Toda zatišje je bilo konec preteklega meseca že zagonejše. Kaj naj to pomeni, so se spraševali smučarji in ostali športniki, ki so bili sicer vjavni vse večjega vrvenja v tem času.

Ceprav je mnilo že precej časa, vendar se ni znano vsem, da je sklenil smučarski klub Maribor prenehati z delovanjem. Kaj vse je privedlo nekaj preostalih funkcionarjev do tega, še neizvedena koraka, ne bi naštevati, saj je slednji tudi brez pomena. Ker so postali malodušni tudi smučarji pri Branku, so se obotavljali, če bi se združili s sodelovalni SK »Pohorje« ustanoviti skupnega društva. Razmere so bile res take, da je izgubil vseje do dela tudi najbolj zagrižen funkcionar. Če ne gre ne gre! Tako so se znašli funkcionarji Maribora in Branka in se začeli dogovarjati o ustanovitvi SK »Pohorje«.

Toda koristnost združitve teoriji je naletela na mnoge težave ko so prešli na praktično izvedbo. Najteže je bilo kajpak s kočami žreč in skakalnic, brez katerih ni mislili na uspeh novega društva, kajti o kakih novih gradnjah ne more biti ni razprave.

COP VRESKOZI CRNOGLED
Dan za dnem opaja pozoren opazovalec vse slabše razpoložene Francija Copa, čigar ime je bilo povezano z mariborskimi smučarji. Tu mislimo seveda predvsem na alpske discipline, kajti posebno za take ima Francij le malo smisla, medtem ko je za skoke že kar zmagalen navdušen. Ze dolga leta je njegova velika skrb, kako bi napeljali na Pohorje vzpenjačo, ki je po njegovem eden prvih pogojev za razvoj mariborskega smučanja. Brez vzpenjače in brez ureditve terenov na Glazuti ter okoli Ribniške koče sploh ne moremo pričakovati kakršnega koli uspe-

dokler ne bo zapadlo vsaj toliko snega da bo držal kak leden ali dva. Ta tekmovalca ima Branki »planirana« predvsem za mesec januar. Obenem pa seveda v Mariboru niso pozabili, tudi na bodoče vaditelje, za katere bo priredila tečaj v svoji režijski Stajarska smučarska podzveza.

Šahovski dogodki

Zrenjanin, 12. dec. V VIII. kolu polifinalnega šahovskega turnirja so bili večera doseženi tle izdi: Sokolov: Danov 1:0, Bogdanović: Vukčević remi, Vuković: Petek 0:1, Udovičič: Puc 1:0. Prekliceno so bile partije med Rakičev in Horvaten, Bekavcem in Bradarevičem, Matulovićem in Trampuzem ter Dučičem in Tomšičem.

V nadaljevanju prekinjenih partij so zmagali Matulović nad Tomšičem, Udovičič nad Bradarevičem in Sokolov nad Vukčevićem. V tabeli vodi Matulović s 5,5 (1) točke pred Horvaten s 5 (1) in Udovičičem in Sokolovom s 5 točkami.

Sabac, 12. dec. V VIII. kolu so odigrali večeraj tele partije: Sofrski: Miočić 1:0, Osmunarić: Stančuk remi, Božić: Kržanić remi, Djurašević: Mihalčin remi, Prekinjene so bile igre: Smederevac: Bertok, Janošević: Frančič, Vastijević: Džeta in Ugrinović: Jovančić. Rezultati prekinjenih partij: Vasi: Jevović: Džeta 0:1, Ugrinović: Jovanović remi, Bertok: Smederevac remi, Kržanić: Janošević 1:0.

Stanje po VIII. kolu: Djurašević 5 (-), Džeta 5, Čirčić 4,5 (-) itd.

Na ljubljanskem turnirju je bil večeraj prost dan. Dopolodne sta igrala prekinjeno partijo Danušević in Trajkovič, vendar je bila dokončana — v ugodnosti poziciji za prvega.

Kakor smo zvedeli, po še nepopravljenih vesteh, bo strokovno vodstvo nogometišev ljubljanske prevezel znani predložitvi razpisa, ki bo skupaj s trenerjem Janezom Piškom pripravljali igralce za novo sezono.

Hokejska ekipa Zagreba je v nedeljo v kraljevski palači zmagala premagala beograjsko Crvo, zvezki z 9:3 (4:0, 3:0, 2:3). Posvet vseh smučarskih učiteljev ho danes ob 17. uri v prostorih SZS.

Dotrpel je naš oče, stari oče
MARTIN ROMB
Na zadnje poti so bomo spremljali danes 13. XII. 1955 ob 15. uri na kranjski pokopališče. Zalujoče družine Romb, Bregar, Pene in Pehor, Ljubljana, Kranj, St. Jemelj, Kamnik.

Sporočamo vsem cenjenim odjemalcem, da bo

inventura

v engro skladiščih od 15. do 31. decembra 1955, v detajlni trgovini pa od 3. do 7. januarja 1956.

V navedenem času ne bomo mogli izvrševati nobenih naročil, zato naprošamo cenjene odjemalce, da se s potrebnim blagom pravočasno oskrbijo.

»MERKUR«
veleželeznina, Kranj

Pod etje

»Slavko Rodič«

potrebuje:

gradbenega inženirja vsčje število:

strojnih inženirjev inženirjev tehnologov strojnih tehnikov tehnika kemije visokokvalificiranih kovinostrugarjev strojnih ključavničarjev varilcev za varenje vseh kovin avtomehanicov in vodoinštalaterjev kvalificiranih kovinostrugarjev, in strojnih ključavničarjev šefa računalništva šefa komercialnega oddelka 2 stenodaktilografa 3 daktilografe I. razreda

Plača po tarifnem pravilniku ali sporazumu. Družinska komfortna stanovanja zagotovljena. Za samce zagotovljena stanovanja in hrana v hotelu podjetja po ugodnih pogojih. Pismene ponudbe z obširnimi življenjepisom dostavite najkasneje do 15. januarja 1956.

Po sklepu seje z dne 8. decembra 1955 razpisuje Svet za komunalne in stanovanjske zadeve Občinskega ljudskega odbora Kranj naslednja mesta direktorjev komunalnih organizacij v Kranju:

mesto DIREKTORJA
»Česte in kanalizacije« Kranj

Ponudniki morajo izpolnjevati enega od naslednjih pogojev:

1. gradbeni inženir ali tehnik z večletno prakso v nizkih gradnjah;
2. visoko, oziroma srednje-strokovni uslužbenec z izkazanim uspehom na vodilnih položajih v gospodarskih organizacijah.

mesto DIREKTORJA
»Vodovod« Kranj

Ponudniki morajo izpolnjevati enega od naslednjih pogojev:

1. gradbeni inženir ali tehnik z večletno prakso v nizkih gradnjah;
2. visoko, oziroma srednje-strokovni uslužbenec z izkazanim uspehom na vodilnih položajih v gospodarskih organizacijah.

mesto DIREKTORJA
»Komunalna« Kranj

Ponudniki morajo izpolnjevati enega od naslednjih pogojev:

Visoko, oziroma srednje-strokovni uslužbenec z večletno prakso in z izkazanimi uspehi na vodilnih položajih v gospodarskih organizacijah.

Ponudniki za razpisana mesta direktorjev naj vložijo pravilno kolokovane prošnje s kratkim življenjepisom na Občinski ljudski odbor Kranj, Titov trg št. 1, do vključno 25. decembra 1955.

Plača se določi po tarifnem pravilniku, oziroma po dogovoru.

Svet za komunalne in stanovanjske zadeve pri ObLO Kranj.

Mr. White, ki se nikoli v življenju ni dotaknil igralne karte in katerega bi zaradi greha in sramote, če bi staval pri konjskih dirkah, zadela kap, je bil nepoboljšljiv borzni igralec. Strastno je ljubil družbe, ki so dvigale zlate palice iz potopljenih ladij španske armade, da družbe, ki so hotele prebuditi v morju speče sile in jih vpreči v službo trgovine, ali za optimistične družbe, ki so hotele v Uralu pridobivati uranovo rudo — vse, kar je objubljalo letno tri sto procentov dobička, je imelo za Mr. Whitea, ki si je dokazoval, da se bodo njebovi upi nekega dne izpolnili in njegove izgube nadomestile, nepremagljivo privlačno silo.

Medtem je bil v rokah Mossa Ibrahimovitcha, ki je posloval kot »The Union Jack Investment and Mortgage Corporation« in bil registriran kot zakonit posejvalec denarja. Biti v rokah tega gospoda je bilo mnogo manj razveseljivo in mnogo dražje, kakor biti v rokah zbankrotiranih uradnikov.

Zvečer tistega dne, ko je Oliva Cresswell začela delati za svojega novega delodajalca, je zapuščal Mr. White svojo mračno hišo. Njegov odhod sta z velikim zadovoljstvom opazovali dve nepopustljivi ženski, ki sta vodili njegovo gospodinjstvo. Ošabno je stopal proti vходу. Hodil je z nekoliko naprej nagnjeno glavno in z na pol zaprtimi očmi in mahajoč z dežnikom. Njegov cilinder je bil potisnjen nekoliko nazaj, ščipalnik pa, katerega je nosil vedno pri sebi, ga pa redkokdaj nataknil, je visel na vrvcici, ki jo je navijal okrog prsta.

Njegovo vedenje je bilo tako učeno in nepristopno, da so se ljudje mnogokrat norčevali iz njega, vendar pa mu misli niso zaposlevali težki problemi.

V nekem trenutku največje stiske in vznemirjenosti je stopil v njegovo življenje dr. van Heerden in v njegovem načinu je bilo nekaj, kar je vzbujalo brezpogojno zaupanje in spoštovanje. Slučajno sta se spoznala pri likvidacijski seji

koncerna »Shining Strand Alluvial Gold Mining Company«, ki je objubljal pravilnično bogastvo, ki ga je baje odkril na nekem otoku v Tihem oceanu neki človekoljub iz Amerike, ki si seveda z delničarji je dopisoval, osebno pa se ni z njimi nikoli seznanil.

Van Heerden ni bil delničar, vendar se je v največji meri zanimal za ljudi, ki so vlagali svoj denar v zlate rudnike, ki so obstajali le v sanjah. Mr. White ni prisostvoval tej seji pod svojim imenom — njegove delnice so bile vpisane na ime njegovega odvetnika, ki se je resno bavil z mislijo, kako povečati pisarno in s tem obdržati vrednostne papirje svoje stranke.

Mr. White je bil vesel, da je našel sorodno dušo, ki je verjela v podobne spekulacije.

Sedaj je bil na poti k zdravnikovemu stanovanju. Srečala sta se pri vходу Kroomanovega bloka in zdravnik ga je spremlil v svoje stanovanje. Gornje okno Olivinega stanovanja je bilo razsvetljeno, kajti domov si je bila prinesla nekaj dela, da bi ga skončala, v stanovanju Mr. Bealea pa je bila tema.

Zdravnik je vse to opazil, preden je zaklenil vrata svojega stanovanja in prižgal luč.

»No, White, ali ste se odločili?« je brez uvoda vprašal.

»Jaz, ah — da, sem se in — ah, se tudi nisem odločil.« je rekel previdni pustolovec. »Stirideset tisoč je velika vsota, celo premoženje — da, celo premoženje.«

»Ali ste vsoto dvignili?«

Mr. Whiteu to tako naravnost stavljeno vprašanje ni ugajalo. Svoje nezadovoljstvo je pokazal s tem, da je močno zasopihal.

»Moj bankir je bil tako ljubeznen, da je ustvaril deleže, in nekaj sem mu — ah — dolžan, in zato sem potreboval njegovo privoljenje in — da, danes je v banki.«

Dobrohotno je pogledal zdravnika, kakor nekdo, ki izkazuje komu za tako veliko zaupanje posebno milost.

»Najprej, doktor — oprostite mi, če sem nekoliko previden — najprej, tako vam povem, moram nujno izvedeti nekoliko več o vašem čudovitem načrtu, kajti o tem, da je čudovit, sem prepričan.«

Zdravnik je natočil viski s sodo in ga ponudil svojemu gostu, ki ga pa je s smehljajem odrinil.

»Vino je varljivo,« je rekel. »Najmočnejša pijača, ki sem jo kdaj pil, je bil jabolčni — prosim, ne bodite užaljeni.«

»In vendar se mi zdi, da posedujete delnice »Northern Saloon Trusta«, je dejal zdravnik s porogljivim smehljajem.

»To, je hlastno rekel Mr. White, »je čisto poslovna zadeva. V poslovnih zadevah pa moramo — ah — izrabljati grehe in slabosti drugih.«

»Kar se tiče mojega načrta,« je rekel zdravnik in menjal vsebino razgovora, »vas moram žal prositi, da naložite svoj denar v neznano stvar. Lahko vam pa objubim, da boste dobili svoj kapital stokratno povrnjen. Vem, da ste to že večkrat slišali, in zavedam se, da je moj predlog nekoliko podoben zvijači, ne glede na to, da vam ne nudim niti jamstva. Morda vašega denarja ne bom potreboval — verjamem, da ga ne bom. Za primer, če ga pa bom, ga moram imeti čimprej v rokah — še jutri.«

Medtem ko je govoril, je nemirno hodil po sobi.

»Povem vam,« je nadaljeval, »da je moj načrt, če se natančno držimo zakona, ilegalen — ne smete me napak razumeti. Za vas ni nobene nevarnosti, če naložite svoj denar, ne da bi vedeli za kaj. Vso odgovornost bom nosil jaz. Lahko se nam pridružite ali pa tudi ne. Če se nam pa pridružite, vas moram prositi, da živi duši ne imenujete imena družbe.«

»Družba Zelena snet?« je boječje zašepetal Mr. White. »Kaj je — ah — zelena snet?«

EDGAR WALLACE: **SNET ZELENA** KRIMINALNI ROMAN

17